

якомога більшої кількості людей, на забезпечення їх гармонії із загальними (публічними) потребами та інтересами суспільства, зміцнення громадянської злагоди в Україні [5, с. 4].

При цьому для суспільства важливі не самі по собі інституційні зміни. Людям потрібно у своєму повсякденному житті відчувати зміни на краще. Неможливо виправдати реформи, якщо вони не принесли те, заради чого суспільство погоджувалося на них: більшої свободи, справедливості, захищеності прав, людської гідності тощо. Не можна стверджувати, що політичні, економічні та інші реформи, які проводилися за минулі три десятиліття взагалі не принесли результатів. Однак ці здобутки поки далекі від очікувань масової свідомості на початку реформ. Такий феномен характерний будь-якій реформації. Мистецтво реформаторів полягає у продуманості самих запланованих змін, повноті й послідовності їх проведення, в нейтралізації негативних наслідків реформ, а головне – в самому образі реформ, оскільки люди, навіть неосвічені, досить чітко усвідомлюють те, чи проводяться реформи заради щирого бажання покращити життя кожного, або для якихось «макропоказників» [6, с. 28].

Прогресивний розвиток України як незалежної європейської держави можливий за умови формування та реалізації сучасної ідеології правової реформи, яка передбачає, що людина є реальною ключовою метою функціонування держави, а не залишається засобом досягнення певних цілей владних структур; нормативно-правові акти, що ухвалюються державою, існують заради людини; особистість у тріаді взаємодії «людина – суспільство – держава» стає осердям правової, економічної, політичної, ідеологічної систем, які у свою чергу мають функціонувати і взаємодіяти на засадах врахування оптимального розподілу і взаємозв'язку суспільних сфер публічних і приватних інтересів. При цьому українські «будівничі», які намагаються реформувати суспільство, мають перейти від «політики без людини» до «політики через людину», яка полягає у створенні належних умов для розвитку культури кожної людини. Саме врахування «людського фактора», тобто правової й моральної культури людей, дозволить пришвидшити темпи та підвищити ефективність правової реформи.

Список бібліографічних посилань

1. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редкол.) та ін. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ, 1998. Т. 5: П–С. 2003. 736 с. : іл.
3. Грицкевич Т. И. Реформаторство как творчество в социуме : дис. ... канд. филос. наук : 09.00.11. Новосибирск, 2001. 182 с.
4. Ющик О. І. Правова реформа: загальне поняття, проблеми здійснення в Україні: монографія. Київ : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1997. 192 с.
5. Селіванов В. Правова реформа і методологія дослідження фундаментальних проблем юридичної науки. *Вісник Академії правових наук України*. Харків, 1998. № 4 (15). С. 3–17.
6. Сердюк В. О. Судово-правова реформа в Україні та глобалізаційні процеси. *Вісник Запорізького національного університету. Сер.: Юридичні науки*. 2013. № 3. С. 24–29.

Одержано 30.10.2018

УДК 351.865

Свген Олексійович МАКАРОВ,

викладач кафедри піротехнічної та спеціальної підготовки
факультету цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України

ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Аналіз подій, які в останні роки відбуваються на міжнародній арені, а також у внутрішньополітичному житті багатьох країн світової спільноти, свідчить про те, що сьогодні на перший план все більше висуваються проблеми забезпечення національної і колективної міжнародної безпеки. Чому це відбувається? Сьогодні абсолютно ясно, що,

незважаючи на очевидні успіхи в розвитку економіки і вражаючі технологічні досягнення, оточуючий нас світ стає для людини дедалі небезпечнішим. Можливо, саме занадто швидкий технологічний розвиток людства і робить світове співтовариство набагато більш нестійким організмом, ніж це було раніше в ХХ столітті. Принаймні, саме таку точку зору висловив Генеральний директор ЮНЕСКО Коїширо Мацуура в своїй Передмові до монографії «Ключі від 21 століття» [1]. Драматичною ситуацією було названо сучасний стан світової спільноти і в Посланні Папи Римського Іоанна Павла Другого з нагоди Всесвітнього дня миру [2]. В цьому Посланні наголошується «вражаюче поширення різноманітних соціальних і політичних проявів зла, насильницьких братовбивчих зіткнень», а також зростання несправедливості, бідності і соціальної нерівності. Всі ці явища, на жаль, в останні роками наростають.

Глибокий і багатоаспектний аналіз цих та інших проблем сучасності, а також їх взаємозв'язку з проблемами національної та міжнародної безпеки міститься в спеціальній Доповіді «Доклад Генерального секретаря о работе Организации Объединенных Наций» [3]. Основний висновок Доповіді полягає в тому, що сьогодні потрібен принципово новий, значно ширший підхід до проблем забезпечення національної та міжнародної безпеки і, в першу чергу, усвідомлення комплексного характеру цих проблем, їх глобальності і взаємозв'язку.

Цей підхід на концептуальному рівні починає сприйматися сьогодні і в нашій країні. Президент України Указом від 6 травня 2015 року № 287/2015 затвердив Стратегію національної безпеки України до 2020 року. Вона являє собою офіційно визнану систему стратегічних пріоритетів, цілей і заходів в області внутрішньої і зовнішньої політики, що визначають стан національної безпеки і рівень стійкого розвитку держави на довгострокову перспективу.

У тексті Стратегії зазначається, що умови глобалізації процесів світового розвитку, міжнародних політичних і економічних відносин формують нові загрози і ризики для розвитку особистості, суспільства і держави, і в цих умовах Україна переходить до нової державної політики в галузі національної безпеки. Головними відмітними рисами цієї політики є комплексний підхід до проблеми національної безпеки і її забезпечення, головним чином, шляхом реалізації нової стратегії розвитку країни, заснованої на її системній модернізації. Тому концептуальні положення в галузі забезпечення національної безпеки базуються на фундаментальному взаємозв'язку і взаємозалежності Стратегії національної безпеки України до 2020 року та Концепції довгострокового соціально-економічного розвитку України на період до 2020 року. У той же час, як показують дослідження, багато актуальних проблем соціально-економічного розвитку нашої країни обумовлені не тільки станом її промисловості, транспорту, інформаційної інфраструктури, але, головним чином, гуманітарними чинниками, в числі яких найбільш важливими є духовна культура суспільства і національна єдність країни. Саме ці чинники і є в сучасних умовах визначальними як для успішного соціально-економічного розвитку України до 2020 року. У той же час, як показують дослідження, багато актуальних проблем соціально-економічного розвитку нашої країни обумовлені не тільки станом її промисловості, транспорту, інформаційної інфраструктури, але, головним чином, гуманітарними чинниками, в числі яких найбільш важливими є духовна культура суспільства і національна єдність країни. Саме ці чинники і є в сучасних умовах визначальними як для успішного соціально-економічного розвитку України, так і для протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам національній безпеці.

Підвищення уваги до гуманітарних аспектів проблем національної та міжнародної безпеки можна сьогодні пояснити наступними двома основними причинами. Перша з них полягає в тому, що в останні роки все більше починає усвідомлювати той факт, що саме людина є головним компонентом багатства будь-якої країни. Звідси випливає, що захист саме його життєво важливих інтересів і цінностей повинен стати головним завданням системи національної безпеки. Раніше в якості такого завдання розглядався, головним чином, лише захист життєво важливих інтересів держави. При цьому необхідно зазначити, що в уже самому початку тексту Статуту ООН говориться, що ця організація створена для того, щоб «знову затвердити віру в основні права людини», а також «сприяти

соціальному прогресові і поліпшенню умов життя при більшій свободі». Однак історія показала, що в реальній практиці ці завдання були поступово відсунуті на другий план і закриті проблемами геополітичного характеру.

Таким чином, сьогодні ми знову звертаємося до особистості людини, до проблем захисту його прав і гідності, життя, здоров'я, духовних цінностей. Саме в цьому і полягає той новий підхід до проблем національної та міжнародної безпеки, який пропонується покласти в основу подальшої діяльності ООН і стратегії забезпечення національної безпеки суверенних держав в XXI столітті.

Друга причина підвищення інтересу до гуманітарних аспектів розглянутої проблеми полягає в тому, що саме в результаті діяльності людини і виникають все ті основні загрози, яким мають протистояти системи міжнародної і національної безпеки. Інакше кажучи, всі ті біди і нещастя, які сьогодні переживає людство, в своїй переважній більшості є результатами діяльності самих людей, як наших сучасників, так і минулих поколінь.

У згаданому Посланні Папи Римського сказано, що зло ніколи не буває безликим. Воно завжди є результатом вільного вибору конкретних людей, які і повинні нести відповідальність за цей вибір перед Богом, іншими людьми і своєю совістю. Саме тому проблеми забезпечення національної та міжнародної безпеки принципово не можуть бути ефективно вирішені без рішення відповідних етичних проблем у житті громади, в тому числі – проблем справедливого розподілу природних благ нашої планети, а також тих нових благ, які сьогодні створюються науковими знаннями і технологічним прогресом. Таким чином, ключ до вирішення сучасних проблем національної та міжнародної безпеки слід шукати, перш за все, в гуманітарній сфері суспільства. Цей висновок повною мірою є справедливим і для багатьох глобальних проблем безпечного розвитку всієї цивілізації в XXI столітті.

Список бібліографічних посилань

1. Ключи от 21 столетия : сб. статей / пер. с франц. М., 2004. 317 с.
2. Послание Папы Римского Иоанна Павла Второго по случаю Всемирного дня мира. Ватикан, 01.01.2005.
3. Доклад Генерального секретаря о работе Организации Объединенных Наций // ООН : офіц. сайт. URL: <https://www.un.org/annualreport> (дата звернення: 22.10.2018).
4. Про Стратегію національної безпеки України : указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 // Міністерство молоді та спорту України : офіц. сайт. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/19054> (дата звернення: 22.10.2018).

Одержано 29.10.2018

УДК 365:355.09(09)(477)

Анна Романівна МЕЛЬНИК,

*аспірант кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ЖИТЛОМ (1917–1990 РР.)

Після Жовтневої революції 1917 р. у зв'язку зі зміною принципів управління державою і виникненням іншого, в порівнянні з уже існуючим, соціально-економічним становищем в країні виникла об'єктивна необхідність формування нормативно-правової бази, що відповідає інтересам побудови соціалістичного держави [1, с. 62].

Після завершення громадянської війни (1918–1922 рр.) Українська РСР, як і інші радянські республіки, які виникли після розпаду Російської імперії, була юридично незалежною державою. Вона мала свою власну Конституцію, органи державної влади і управління, видавала закони. Однак, державний суверенітет Української РСР був достатньо обмеженим [2, с. 86].

Важливе значення в умовах проведення на початку 20-х років ХХ століття заходів з ущільнення громадян в місцях проживання, мало прийняття постанови Ради Народних Комісарів від 17 листопада 1921 року № 629 «Про надання командному складу Червоної